

בעזרת השם יתברך

וועד העירוב

130 - 2 עמודים

תשובת הגאון ר' יוסף
אליהו הענקין זצ"ל
בפרטי דיני
תיקון עירובין
ומחיצות
במאנהעטין
תשי"ט

(3)

עיינתי בחבורי הנקרא "תקן עירובין" כפי מסת הפנאי, ושמחתי לראות כי
לא אלמן ישראל, שאף בדור זה שאף הת"ח ורבנים רבים מהם נתרחקו
מלמוד ועיון מספיק בהלכה זו, נמצאים שרידים שכל מעיינם בזה, וראיתי
שכת"ר העמיק והרחיב בפרטי שאלות הזמן המקום שנוגעים לעירובין ביחוד
בנוגע למאנהעסען, והרבה יגע להתחקות על כל הגדרים הפרצות, ובגופו

ובמאורו טרה לסבוב את כל האי מאנהעטען, וללמוד המחיצות בכדי לדון עליהן, יאשר כחו וחילו לאורייתא, ובוראי אוהבי תורה יעזרוהו בהרפסת תבורו, אפילו מי שאינם מסכימים לדעתו בתקון העיר, כי מני ומנייהו יתקלם עילא.

בנוגע למעשה כבר גילתי דעתי העני, שבאם מאנהעטען כמו שהיא יש לה מחיצות מספיקות להיתר ע"פ דין, איני רואה שיש לנו כח למחות במקילין משום גזירה, כי קשה לעמוד על הדבר אם הקלול שיכול לגרום ח"ו במקומות אחרים הוא מכריע את התקן שבפה גופה, ואמנם אם דרוש עוד לתקן את המחיצות בצוה"פ או בדלתות נקפלות כמו שעשו באיראפא, סובר אני שתקון זה פה אינו בר קיימא ולא כל המקומות שוים.

כשאני לעצמי לא ברירא לי דין הגשרים אם מבטלים המחיצות של מטה, מכיון שהגשרים פרוצים מצד השני למקום האסור, ומצד שכלפי מאנהעטען פתוח להגשר, אמנם המחבר כותב שיש כאן צוה"פ אבל לא ברירא לי.

וכן מסופקני בהפרצה של המנהרות (טונעלען) שלדעת המחבר יש שם צוה"פ ופי תקרה, אבל כבר אמרתי שמגמי עירובין (י"א) משמע שכיפה יש לה דין צוה"פ, רק משום שלמעלה שיה וא"צ ליגע, משמע שלולא זה אין להעניגול דין צוה"פ * גם לא דין פ"ת, כי ידוע שפ"ת משופע כאורזילא אין לו דין פ"ת לרש"י וש"א"פ, וכשאני לעצמי מסופקני שמא דין פ"ת שייך רק כשרואין קורה יחידית שיש לה חוד ופה ולא גג שלם יותר מד"א, וכן בלוח, שהכותל הרי אינו נחשב לקנה בצוה"פ, ואף שהמחבר כבר דן בשתי אלה, אין ראיותיו מכריעות לענין, ומי שכחו יפה יכריע בדבר, גם מכיון שפ"ת מועיל רק מצד אחד, וגמצא שהמנהרה בעצמה אין פ"ת מועיל לה, וממילא יש ספק אם מועיל לפנימה לה.

בנוגע להגשרים המתגבהים אם דינם כמחיצות, כדין דלתות נקפלות ונגללות, לענין דין זה הוא רק בנעלות או ראיות לנעול ע"י אדם, ולא בכח עלעקטרי או אטאם, שאין זה טבעי ולא דיגינן בזה כנעלות.

בנוגע לדין זרעים אי מבטלי מחיצתא, וכן בדין אם חיישינן שמא יעלה הנהר שרטון, פשוט לענין שבמחיצות הבנויות לא חיישינן לשרטון, ובגידודי הנהר הטבעיים אולי חיישינן שיתמעטו כי כן דרכם, ואין אצלינו משגיחים שיבדקו בכל עש"ק אם קיימו המחיצות, והנהר הים עצמו אפשר שאינם חשובים למחיצה, ואף שיש דיעות בראשונים בזה.

כן לענין היקף לדירה ושכירות מקום מא"י וממתוללים, נראה דיש מקום

גם צוה"פ הוא זקא קנה חוץ מן הכותל, אבל הכותל עצמו אין לו דין קנה דאם הכותל יש לו דין קנה הרי כל חקון דקורה הוא צוה"פ, וסתם קורה מונחת על גבי הכותל, ורק לפעמים היא מן הצד או ע"ג יחידות, והכתלים נקראים מעמיד הקורה ולא קנים, ובמסדרות הנג הוא על הכתלים, ואין נראה לא קנה שעל גביהם ולא קנים מן הצד.

להקל אם המחיצות הן כדן, הן יעזור לכל הינעים בתוה"ק שלא יארע תקלה ע"י ועמידם על האמת.

(תשי"ט)

(4)*

(על מש"כ גם לא אמרו פי קורה אלא פי תקרה, וקורה הוא מטעם פ"ת ולא פ"ת הוא מטעם קורה)

ג.ב. פי תקרה משמע שיש לה חוד ופה.

(על מש"כ, הסי' סי' שמה סי' בשם הרשב"א כתב, דאם הקורה רחבה ד' טפחים מותר לסטל תחתיה דאמרינן פ"ת, ולא כתב ד' טפחים ולא יותר וכו'). ג.ב. עד ד"א דינו כקורה עיין עירובין ה'.

(על מש"כ, ושם (צג) אמרינן ולא מצינו מחיצות לאיסור, והתניא בית שחציו מקורה וכו').

ג.ב. האני גג המחבר מן הרבה קורות שכ"א נראית לעצמו שייך בו פ"ת, אבל כשנראין כולם כדבר אחד זהו כעין השוה את קירוי.

(על מש"כ, אבל הא דאנו מתירין המעברות (טונעלס) בפני תקרה יורד וסותם, הוא דאנו חושבין צד החיצון של המעברות לפי תקרה וכו').

ג.ב. אם תקרה יותר מד"א אין בה דין פ"ת, או כשאין לה חוד, אין צד החיצון נדון כפי תקרה לפנימה לו וצד הפנימי אינו עשוי לתקון העיר.

(על מש"כ שגשר חשמלי נעשה ע"י אדם מיקרי, שצריך להמשיך כח החשמלי להמכונה שסוכבת או שמגבהת הגשר וכו').

ג.ב. אין זה מועיל למה שאינו בכח טבע.

(תשי"ט)

סימן כו

כללי קביעות החגים

ע"ד כללי קביעות לצערי נשמט זה מלח היובל. הסימן הוא א"ת ב"ש ב"ר ד"ק ה"צ ר"פ, היינו חבור אות הראשון עם האחרון ואח"כ כסדר, וסימן זה הוא על ימי הפסח, א' של פסח, חל בו ת' היינו תשעה באב, ב' של פסח, חל בו ש' הוא שבועות, ג' דפסח, ראש השנה, ד' דפסח, ק' הוא קריאת התורה בתחלתה ובסופה, היינו שמחת תורה, ה' דפסח, צ' הוא צום כיפור, ו' דפסח הוא פורים הקודם.

(ההערות שתחילתן ב.ב. הן מה שרשם רבנו כצדו של מה שהעיר רב אתר (רשום בסוגריים) על מספר שלש לע"ל).